

Áherslur og forgangsmál í fjármálaeftirliti 2024

Í þessu skjali er gerð grein fyrir áherslum og forgangsmálum í fjármálaeftirliti eins og þau birtast í verkáætlun þess fyrir árið 2024. Við gerð verkáætlunar er tekið mið af [Stefnumarkandi áherslum við eftirlit á fjármálamarkaði 2022-2024](#) sem eiga enn vel við, nýlegu áhættumati og gildandi áherslum evrópsku eftirlitsstofnananna á fjármálamarkaði (EBA, EIOPA og ESMA). Birting þessa skjals hefur það að markmiði að upplýsa eftirlitskylda aðila um hverjar helstu áherslur og forgangsmál fjármálaeftirlitsins eru á komandi ári og gera þeim þannig kleift að taka mið af þessum atriðum í starfsemi sinni.

Áhersla á áhættu tengda háu vaxta- og verðbólguþungi

Á undanförunum árum hafa orðið miklar sviptingar í ytra umhverfi efnahagsmála. Innlendur fjármálamarkaður hefur hins vegar staðið sterkt gagnvart þeim sviptingum. Fall hins bandaríska Silicon Valley Bank í mars 2023 og yfirtaka til að koma í veg fyrir fall Credit Suisse, með aðkomu svissneskra stjórnvalda stuttu síðar, ollu titringi á alþjóðlegum mörkuðum. Atburðirnir beindu athygli eftirlitsaðila að áhrifum hækkandi vaxtastigs á fjármálakerfið og minntu á mikilvægi þess að búa bönkum sterka umgjörð um hvernig skuli meðhöndla erfiðleika í rekstri þeirra.

Því er í verkáætlun þessa árs gert ráð fyrir úttektum á helstu áhættuþáttum sem tengjast háu vaxta- og verðbólguþungi, einkum útlánaáhættu og stórum áhættuskuldbindingum, þ.m.t. hvernig eftirlitskyldir aðilar tengja saman stóra lánþega. Þá er einnig í ljósi efnahagsumhverfis áformað í verkáætlun að kanna umgjörð og eftirlit með útlánaáhættu lífeyrissjóða sem og umgjörð í kringum fasteignaveðtryggð sjóðfélagalán.

Áhersla á net- og upplýsingatækniahættu og rekstrarlegan viðnámsþrótt fjármálakerfisins

Þótt fjármálakerfið hafi sýnt styrk sinn á undanförunum árum eru enn framundan umtalsverðar áskoranir og áhætta sem þarf að mæta með aðgerðum af hálfu eftirlitskyldra aðila til þess að styrkja rekstrarlegan viðnámsþrótt fjármálakerfisins.

Í kjölfar innrásar Rússa í Úkraínu beittu vestræn ríki Rússland efnahagsþvingunum og var talin ástæða til að óttast að Rússar myndu beina netárásam að þeim ríkjum sem að þvingununum komu. Þessar aðstæður undirstrikuðu mikilvægi þess að íslenskir eftirlitskyldir aðilar hafi yfir að ráða öflugum öryggiskerfi gegn netárásam. Hefur fjármálamarkaðurinn því undanfarin ár þurft að bregðast við aukinni áhættu vegna net- og upplýsingatæknioyggis og framundan er áframhaldandi aðlögun svo tryggja megi viðeigandi viðbúnað og mæta þeim vaxandi kröfum sem til markaðarins eru gerðar á þessu sviði. Þessi misserin er net- og upplýsingatækniahætta áherslumál hjá evrópsku eftirlitsstofnununum á fjármálamarkaði líkt og hjá fjármálaeftirlitinu. Markmiðið er að styrkja viðnámsþrótt og varnir eftirlitskyldra aðila sem standa frammi fyrir umfangsmiklum stafrænum breytingum og aukinni áhættu sem þeim hefur fylgt, sem allt í senn snýr að vaxandi ógnum af netárásam og svikum og nær til misnotkunar, peningþvættis og fjölbreyttra annarra veikleika sem girða þarf fyrir með markvissum aðgerðum.

Í verkáætlun fjármálaeftirlitsins 2024 er meðal annars gert ráð fyrir athugunum sem beinast að umgjörð viðbúnaðaráætlana og rekstrarsamfellu og tilteknum þáttum upplýsingatæknikerfa vegna færsluhirðingar. Jafnframt eru athuganir er snúa að yfirsýn og skipulagi verkferla og rekstraráhættu eftirlitskyldra aðila.

Í farvatninu eru einnig lagabreytingar sem munu auka á þær kröfur sem gerðar eru til eftirlitsskyldra aðila varðandi upplýsingatækniöryggi. Með lagabreytingunni verður innleidd reglugerð (ESB) 2022/2554 um rekstraröryggi fyrirtækja á fjármálamarkaði (DORA). Í reglugerðinni eru settar fram samræmdar kröfur um öryggi net- og upplýsingatækniakerfa, skilyrði sem lúta að stýringu á áhættu vegna stafrænnar þjónustu, kröfur um skýrsluskil og kröfur um prófanir og mat á áhættu vegna útvistunar á slíkri þjónustu til þriðja aðila. Mikilvægt er að eftirlitsskyldir aðilar undirbúi sig fyrir þær breytingar sem löggjöfinni fylgja.

Áhersla á viðskipta- og stjórnarhætti

Á árinu 2023 leiddi athugun fjármálaeftirlitsins í ljós annmarka í stjórnarháttum og innra eftirliti kerfislega mikilvægs banka í tengslum við sölufurli á eignarhlutum í bankanum sjálfum. Niðurstaða fjármálaeftirlitsins í því máli minnir á nauðsyn þess að þátttakendur á fjármálamarkaði hugi að stjórnarháttum og menningu innan fyrirtækja sinna þannig að tryggja megi að starfsemi þeirra sé í samræmi við eðlilega og heilbrigða viðskiptahætti. Málið undirstrikar einnig mikilvægi þess að þátttakendur á verðbréfamarkaði vinni af heilindum og fagmennsku og stuðli þannig að tiltrú fjárfesta á markaðnum. Meðal þess sem athugunin leiddi í ljós voru brotalamir við skráningu og varðveislu gagna, þ.m.t. símtalsupptökur, og flokkun viðskiptavina.

Forgangsmál er að kanna hvernig þessum málum er háttað hjá eftirlitsskyldum aðilum og að ráðist verði í úrbætur þar sem þeirra er þörf. Verður sjónum beint að því að kanna hvort eftirlitsskyldir aðilar á verðbréfamarkaði uppfylli kröfur um upptökur símtala og annarra rafrænna samskipta við viðskiptavini. Þá munu eftirlitsaðgerðir meðal annars beinast að flokkun viðskiptavina í samræmi við lög nr. 115/2021, um markaði fyrir fjármálagerninga.

Réttindi viðskiptavina eftirlitsskyldra aðila verða áfram í brennidepli fjármálaeftirlitsins, meðal annars meðhöndlun kvartana og upplýsingagjöf um kostnað og gjöld. Auk þess verður innleiðingu á skyldum eftirlitsskyldra aðila samkvæmt lögum nr. 5/2023, um greiðslureikninga, fylgt eftir.

Í verkáætlun þessa árs verður einnig áhersla lögð á athuganir vegna umgjarðar áhættustýringar hjá eftirlitsskyldum aðilum á lánamarkaði, háttsemisáhættu og stjórnarhætti innan samstæða.

Á váttryggingamarkaði verður áfram þungi í athugunum sem snúa að stjórnarháttum og verkefnum sem eru á starfssviði tryggingastærðfræðings. Þá verður jafnframt horft til háttsemisáhættu og viðskiptahátta á váttryggingamarkaði.

Á lífeyrismarkaði verður áfram fylgst með áhættuvitund stjórnar, áhættumeningu og greiningu á hagsmunaárekstrum ásamt því að kanna innra eftirlitskerfi lífeyrissjóða. Þá fylgist fjármálaeftirlitið með framkvæmd og umgjörð tryggingafræðilegrar athugunar þeirra.

Áhersla á sjálfbær fjármál

Á Evrópska efnahagssvæðinu er sjónum nú í auknum mæli beint að því að fjármálamarkaðurinn meti og stýri áhættu vegna loftslagsbreytinga, þ.m.t. umbreytingaráhættu, og leggi sitt af mörkum svo ná megi markmiðum í loftslagsmálum.

Um mitt ár 2023 tók gildi hér á landi ný löggjöf sem innleiddi tvær sjálfbærnireglugerðir ESB. Annars vegar SFDR-reglugerðin og hins vegar flokkunarreglugerðin. Á árinu 2024

verða eftirlitsskyldir aðilar beðnir um að leggja mat á innleiðingu og hlítu við hluta hins nýja regluverks.

Áhersla á aðgerðir gegn peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka

Eftirlit með aðgerðum á fjármálamarkaði gegn peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka hefur verið aukið með markvissum hætti á undanförunum árum. Á síðasta ári gerði fjármálaeftirlitið athugasemdir við varnir og aðgerðir nokkurra eftirlitsskyldra aðila gegn peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka. Þótt margt hafi áunnist á undanförunum árum er áfram þörf á að vinna að margvíslegum umbótum á þessu sviði á íslenskum fjármálamarkaði eins og glöggt mun sjást í áherslum fjármálaeftirlitsins á árinu.

Í verkáætlun fjármálaeftirlitsins 2024 er áfram lögð rík áhersla á að varnir tilkynningarskyldra aðila gegn peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka, verði efldar. Athuganir fjármálaeftirlitsins munu m.a. snúa að áhættumati tilkynningarskyldra aðila á starfsemi, samningssamböndum og einstökum viðskiptum, tæknilausnum til að sinna reglubundnu eftirliti, hvort stefna, stýringar og verkferlar uppfylli kröfur laga og hvernig rannsóknar- og tilkynningarskyldu er sinnt. Við mat á hæfi og hæfni stjórnenda tilkynningarskyldra aðila verður áfram lögð áhersla á þekkingu á málaflokknum. Þá verður lögð áhersla á atriði tengd aðgengi að fjármálaþjónustu og stýringu áhættu (oft nefnt *derisking*) og eftirlit með aðilum á þvingunarlistum.

Áhersla á gagnagæði

Gögn eftirlitsskyldra aðilar eru mikilvæg fyrir eftirlit fjármálaeftirlitsins og hefur undanfarin ár verið lögð aukin áhersla á að sannreyna gæði þeirra. Hefur fjármálaeftirlitið þannig meðal annars lagt áherslu á svonefnd TRS-gögn og skýrsluskil eftirlitsskyldra aðila vegna þeirra en gögnin eru notuð við reglubundið eftirlit með viðskiptum á markaði. Í verkáætlun fjármálaeftirlitsins á árinu 2024 verða gagnagæði áfram forgangsmál og fylgt eftir með athugunum, m.a. áframhaldandi athugunum til að kanna og sannreyna gæði TRS-gagna og skýrsluskil eftirlitsskyldra aðila vegna þeirra ásamt athugunum er snúa að gagnagæðum í skuldbindingaskrá er varða m.a. tengingar aðila og flokkun lána. Jafnframt verður lögð áhersla á að fylgja eftir innleiðingu nýrra gagnaskila og gæðum þeirra hjá rekstraraðilum sérhæfðra sjóða.